

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาของศูนย์พัฒนาคุณธรรม

การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และความสำเร็จของศูนย์มิได้อยู่ที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียว หากแต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่างประกอบกัน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้หลอมรวมเป็นทุนที่มีพลังในการผลักดันให้เกิดศูนย์ ให้ศูนย์ดำรงอยู่ได้ และประสบความสำเร็จอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งต่อไปนี้จะได้นำเสนอถึงรายละเอียดของการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และปัจจัยหนุนเสริมต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

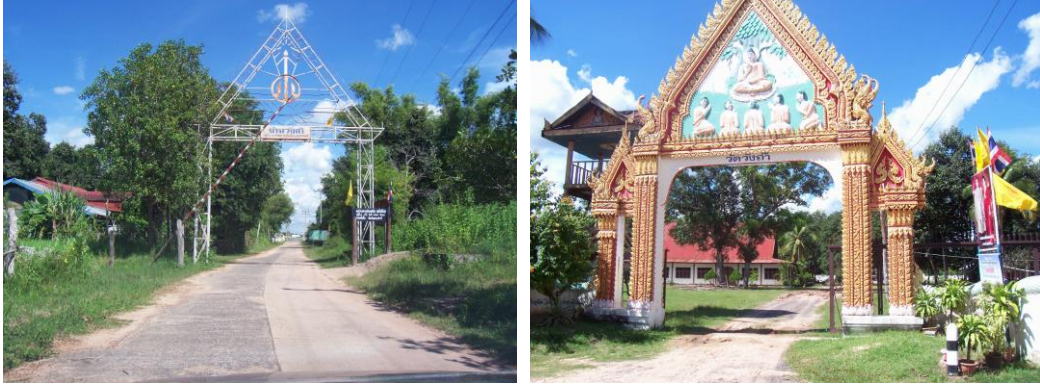
1.1 สภาพทั่วไปที่เป็นบริบทของศูนย์

บ้านวังอ้อ หมู่ที่ 9 เป็นหมู่บ้านขนาดกลาง มี 178 ครัวเรือน มีอายุการก่อตั้งมาแล้ว 89 ปี มีประชากรทั้งสิ้น 906 คน แบ่งเป็นชาย 465 คน และหญิง 441 คน อยู่ในเขตปกครองของตำบลหัวดอน อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี อยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุบลราชธานีทางทิศตะวันตกตามเส้นทางสายอุบล-ยโสธร ประมาณ 22 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าอีกประมาณ 7 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดกับลำน้ำเซบาย และป่าดงใหญ่ ประชากรเกือบทั้งหมดมีอาชีพทางการเกษตร คือ ทำนาปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ และทำไร่ปอ ไร่ มัน ทำสวนยาง ปลูกพริก ปลูกหอม ทอผ้า และจักสาน มีบางส่วนรับราชการและรับจ้างทั่วไปในบางฤดูกาล แต่ทั้งหมดนับถือพุทธศาสนา มีความเชื่อและศรัทธาในหลักธรรมคำสอนอย่างมั่นคง มีความสามัคคีเป็นหนึ่งเดียว มีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นหมู่บ้านที่ได้รับเลือกเป็นหมู่บ้านเข้มแข็ง

ภาพที่ 1 สภาพหมู่บ้านและวัดบ้านวังอ้อ ตำบลหัวดอน อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี

อยู่ห่างจากบ้านวังอ้อลงมาประมาณ 1.8 กิโลเมตร มีบ้านวังถ้ำ หมู่ที่ 8 ซึ่งตั้งอยู่ติดกับชายป่าดงใหญ่ เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก มี 45 ครัวเรือน มีอายุการก่อตั้งมาแล้ว 94 ปี มีประชากรทั้งหมด 211 คน เป็นชาย 104 คน และหญิง 107 คน ทั้งบ้านวังอ้อและบ้านวังถ้ำ มีสภาพทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน เป็นหมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์เสมือนหนึ่งเป็นหมู่บ้านเดียวกัน จึงมักจะเรียกรวม ๆ กันว่า บ้านวังอ้อ-วังถ้ำ ควบคู่กันเสมอ สภาพพื้นที่ของบ้านวังอ้อวังถ้ำเป็นที่ราบลุ่มที่มีความอุดมสมบูรณ์

ภาพที่ 2 สภาพหมู่บ้านและวัดบ้านวังถ้ำ ตำบลหัวดอน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกับชายป่า และลำน้ำเซบาย และมีคลองส่งน้ำที่สูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้าของกรมพลังงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์ตัดผ่านพื้นที่การเกษตรของหมู่บ้านทั้ง 2 แห่งด้วย ในขณะเดียวกันก็มีพื้นที่ว่างเปล่าที่เป็นพื้นที่เนินชายป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไร่ และเลี้ยงสัตว์อยู่เป็นจำนวนมาก จึงถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทุนทางธรรมชาติและทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยหนุนเสริมต่อการดำเนินงานของศูนย์ที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

ภาพที่ 3 คลองส่งน้ำและพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรของชาวบ้าน

ห่างจากหมู่บ้านวังอ้อไปทางทิศตะวันออกประมาณ 3 กิโลเมตร จะเป็นพื้นที่ป่าดงใหญ่ซึ่งเป็นป่าสงวนแห่งชาติที่มีพื้นที่ต่อเนื่องมาจากอำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ มีพื้นที่รวมทั้งหมด 51,250 ไร่ แต่เฉพาะป่าที่เรียกว่าป่าดงใหญ่วังอ้อ-วังถ้ำนั้น มีพื้นที่ประมาณ 1,810 ไร่ ป่าแห่งนี้อยู่ติดกับลำน้ำเซบาย เคยถูกบุกรุกทำลายเป็นพื้นที่ปลูกปอ เผ่าถ่าน ของชาวบ้านมาก่อน

แต่ช่วงหลังตั้งแต่ปี ปี พ.ศ. 2534 พระอาจารย์ไพฑูรย์ ปทีโป (อาจารย์เต่า) พระครูสุขุมวรรโณภาส

และพระอาจารย์แดง ได้เข้ามาจำพรรษาในใจกลางป่าดงใหญ่ที่มีสภาพเสื่อมโทรม เพื่อหวังให้ชาวบ้านได้เกรงใจ ไม่เผา ไม่ตัดไม้ทำลายป่าและช่วยกันอนุรักษ์ป่า มีชาวบ้านวังอ้อ บ้านโนนสมบูรณ์ ช่วยกันปลูกที่ปักหลังเล็กๆพอเป็นที่มุง ที่บัง ได้พักอาศัย และจำพรรษา มีการเชิญคนเฒ่า คนแก่ และชาวบ้านวังอ้อ บางส่วนมา

กำหนดแนวเขตในการจำพรรษา แต่ก็ยังพบว่ามีชาวบ้านบางกลุ่มเข้ามาตัดไม้ เผาป่าในบริเวณใกล้เคียงประจำ พระอาจารย์ 3 รูป จึงได้ปรึกษากันว่าเราอยู่ในป่ารักษาป่า แต่ไม่ได้ปลูกป่าในใจคน คงเป็นเรื่องยากในการดูแลอนุรักษ์ป่าชุมชนแห่งนี้ให้ฟื้นคืนสภาพเดิมได้ ปี พ.ศ. 2535 พระครูสุขุมวรร โณภาส จึงได้ย้ายฐานมาพักอยู่ที่วัดวังอ้อ ซึ่งเป็นวัดประจำหมู่บ้าน เพื่อหาแนวร่วมในการอนุรักษ์ป่า โดยการเชิญชวนชาวบ้าน ส่วนมากเป็นกลุ่มแม่บ้านวังอ้อ ปลูกต้นไม้ภายในวัดวังอ้อ แล้วช่วยกันดูแล เวลากรวดน้ำก็ไปกรวดที่ต้นไม้ที่ตนเองปลูก พร้อมทั้งชี้ให้เห็นประโยชน์ในการรักษาป่าชุมชนไปทุกวัน ปี สองปี ต้นไม้ก็โต ให้ร่มเงา ให้ดอก ให้ผล แต่ยังคงคิดหาแนวทางที่หลากหลายในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ต่อมาพระอาจารย์ไพฑูรย์ ปทีโป (อาจารย์เต่า) ก็ได้ย้ายฐานมาพักอยู่ที่คุ้มบ้าน โนนสมบูรณ์ ซึ่งขึ้นตรงกับหมู่ 9 บ้านวังอ้อ ชาวบ้านมาช่วยกันสร้างที่พัก ห้องน้ำ ศาลาการเปรียญ เพื่อให้เป็นวัดในอนาคต พร้อมได้เป็นแกนนำ นำพาชาวบ้านคุ้มบ้าน โนนสมบูรณ์ดูแลอนุรักษ์ป่าชุมชนอีกทางหนึ่ง จากปี พ.ศ. 2534-2539 เริ่มเห็นเค้าลางที่ดี ปลายปี 2539 ชุมชนประกอบไปด้วยพระครูสุขุมวรร โณภาส กำนันสุรศักดิ์ กิจทวี ครูอาจารย์โรงเรียนบ้านวังอ้อผู้นำหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน พร้อมชาวบ้านวังอ้อ บ้าน โนนสมบูรณ์ และบ้านวังถ้ำ ได้เชิญ นายสุรพล สายพันธ์ นายอำเภอเชิงइन ในสมัยนั้น มาร่วมประชุมหารือในการร่วมกันอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยมีมติให้ทุกฝ่ายร่วมกันอนุรักษ์ป่าชุมชนวังอ้อ-วังถ้ำ ต่อมาจึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างชาวบ้านวังอ้อ บ้าน โนนสมบูรณ์ และบ้านวังถ้ำ ขึ้นมาดูแล โดยมีนายสีหามงคลแก้ว เป็นประธานคณะกรรมการ เป็นการส่งไม้ต่อให้คณะกรรมการป่าชุมชนชุดที่แต่งตั้งขึ้นเป็นแกนนำในการนำพาชาวบ้านอนุรักษ์ เพราะท่านพระครูสุขุมวรร โณภาส ย้ายไปดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดบ้านแหม แต่ก็อยู่ในเขต ตำบลหัวดอน

ต่อมาปี พ.ศ.2540 นายสีหามงคลแก้ว ได้นำราษฎรบ้านวังอ้อ เชื่อมโยงกับกองอำนวยการสวนป่าดงนาทาม โดยได้นำชาวบ้านอาสาเข้ารับการฝึกอบรมในโครงการราษฎรอาสาพิทักษ์ป่า จากกองอำนวยการสวนป่าดงนาทามในปี พ.ศ.2540 และได้รวมตัวกันฟื้นฟูสภาพดินกลับมา และได้ขอกันเป็นพื้นที่ป่าชุมชน จนกระทั่งป่ามีความอุดมสมบูรณ์ มีต้นไม้หลากหลายชนิด มีสัตว์ป่า มีความร่มรื่น เป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจนได้รับรางวัลพระราชทานธงพิทักษ์ป่า เพื่อรักษาชีวิต จากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ (ธงฟ้าพิทักษ์ป่า) ในปี พ.ศ. 2541 ป่าแห่งนี้เป็นจุดศูนย์รวมสำคัญในการบ่มเพาะแกนนำของชุมชนให้มีระเบียบวินัย มีสำนึกต่อทรัพยากรธรรมชาติและได้เรียนรู้แนวทางในการดูแลรักษาป่า ทั้งจากกองอำนวยการสวนป่าดงนาทาม จากกรมป่าไม้ และจากเครือข่ายงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอื่น ๆ ที่เข้ามาประสานร่วมมือ ตลอดทั้งได้เรียนรู้วิธีการบริหารจัดการภายในองค์กรมาอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญองค์กรป่าชุมชนแห่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นในการเปิดตัวของพื้นที่แห่งนี้ต่อสังคมภายนอก ในรูปขององค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งจนมีองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกหลายแห่งให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการเป็นจำนวนมาก เช่น องค์กร SIF สำนักงานป่าไม้เขตอุบลราชธานี สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จนได้มีการบริหารพัฒนาเชิงอนุรักษ์ โดยสำรวจพื้นที่ แล้วจัดเป็นฐานเรียนรู้ในป่าจำนวน 6 ฐาน คือ 1.ฐานแผนที่ –แสดงถึงอาณาเขตป่าชุมชน 1,810 ไร่ 2.ฐานไก่อ่า-แสดงถึงลักษณะของไก่อ่า

3.ฐานเถาวัลย์-แสดงถึง และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและใช้พยากรณ์ดิน ฟ้า อากาศได้ในสมัยโบราณ 4. ฐานสมุนไพรร-แสดงถึงสมุนไพรรต่างๆในป่าและสรรพคุณในการนำมารักษาโรค 5.ฐานทำลาย-แสดงถึงเตาเผา ถ่านในอดีตเกือบ 400 กว่าเตา เป็นเหตุให้ป่าชุมชนวอดวาย 6.ฐานธรรมะ กับธรรมชาติ-แสดงให้เห็น ความสำคัญของชีวิตที่ต้องอาศัยป่าตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ป่าให้อาหาร ป่าให้อากาศ ให้อาवास(ที่อยู่อาศัย) ให้ อารมณ์สดชื่น ให้บรมธรรม ป่าเป็นชุมชนเปอรมาเก็ดทางธรรมชาติของชุมชน แม้ครั้งพุทธกาลพระพุทธเจ้าตรัสรู้ ในป่า สอนสาวกในป่า มีป่าเป็นวัด สถานธรรมที่ลงท้ายด้วย (วัน) เช่นอสิปตนมฤคทายวัน สีสะปวัน เวฬุวัน เซ ตวัน อยู่ในป่าทั้งนั้น หลักธรรมที่พระพุทธเจ้านำมาสอนหมวดหนึ่งคือ โขโมยในกำมือ ในพระวินัยห้ามภิกษุ โขโมยให้พรากของเขียว หรือตัดต้นไม้ ที่เขาสมมุติว่าเป็นเจดีย์ ต้นไม้เป็นที่นับถือของชุมชน เป็นฐานซึ่งสอนให้คน มีจิตสำนึกรักทรัพยากรธรรมชาติ ตามแนวทางพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และตามแนวทางพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวของเราในปัจจุบัน

เมื่อมีฐานเรียนรู้แล้วก็หาวิทยากรซึ่งเป็นปราชญ์ในชุมชนแนะนำเสริมทักษะในการเป็นวิทยากรประจำ ฐานเรียนรู้ มีทั้งพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิ มีทั้งปราชญ์ชุมชน แก่นนำ ให้ความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ แก่ผู้เข้า ศึกษา เรียนรู้ ฐาน

ความเชื่อมโยงระหว่างป่าชุมชนวังอ้อ-วังถ้ำ และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพของราษฎร

เมื่อปี 2545 พระครูสุขุมวรร โณภาส เจ้าอาวาสวัดบ้านแหม เจ้าคณะตำบลหัวดอน แต่ก็มีชาติภูมิอยู่ที่บ้านวังอ้อ พระอาจารย์ประมวล จันทสโร หรืออาจารย์ประมวล แก่นสาร บ้านทุ่งใหญ่ ตำบลบ้านไทย อำเภอน้ำขุ่นใน พระปลัดถาวร ถาวร วัดเขื่องกลาง พระครูธรรมธรพนม อากาศโร หรือ พระครูโสภณอากาศ (ปัจจุบัน) วัดยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอน้ำขุ่น ใน พระอาจารย์ทั้งสี่รูปให้ความสนใจใฝ่เรียนรู้แนวทางในการพัฒนาสังคมตามหลักพุทธธรรม ได้ออกเดินทางไปให้ความรู้ โดยเป็นวิทยากรในพื้นที่ต่าง ๆ ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอำนาจเจริญ ได้สั่งสมประสบการณ์ร่วมกัน เรียนรู้ อุปนิสัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานซึ่งกันและกัน จนเกิดความมั่นใจต่อกันและกันในการที่จะเผยแพร่พระพุทธศาสนา ร่วมกัน จนกระทั่งต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ได้เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพของราษฎร มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กับอาจารย์วีรพันธ์ รุกจิตสิโล โดยการสนับสนุนของ กองบัญชาการทหารสูงสุด สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ป.ป.ส. หลังจากผ่านการอบรม สำนักงานป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติด ป.ป.ส. ได้สนับสนุนงบประมาณจำนวน 50,000 บาท ในการมาพิจารณาเลือกหาพื้นที่ตั้งศูนย์พัฒนา คุณภาพชีวิต เพื่อเป็นศูนย์ฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม แบบบูรณาการที่จังหวัดอุบลราชธานี จึงได้มาสำรวจพื้นที่ที่เอกสารสิทธิ์โดย มีเอกชนครอบครองอยู่ แล้วเจรจาเพื่อขอซื้อ ขอใช้ เป็นศูนย์ฝึกอบรม

ในปี พ.ศ 2546 พระครูสุขุมวรร โณภาส และพระครูโสภณอากาศ ได้เข้ากราบเรียนพระพรหมวชิรญาณ ที่วัด ยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอน้ำขุ่นใน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเมตตามาดูแลสถานที่ ที่จะตั้งศูนย์ฝึกอบรมและให้แนวทางการบริหาร

จัดการ และการดำเนินงานด้านต่างๆวันที่ 20 มิถุนายน 2546 พระพรหมวชิรญาณ กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร ได้เมตตาเยี่ยมชมสถานที่ ที่จะตั้งศูนย์ฝึกอบรม ณ บริเวณใกล้ชายป่าดงใหญ่วังอ้อ เป็นพื้นที่ ที่เป็น น.ส.3 ประเภท ก ของคุณพ่ออ่อนศรี คุณแม่ใจ กอมนิ พร้อมลูกหลาน และพื้นที่ของนางนิ มนัส โดยมีลูกหลานคือ นายไกรศรี มนัส นางบุญใส กอมนิ พร้อมพี่ญาติพี่น้อง ถวายให้สร้างศูนย์ฝึกอบรม จากนั้นจึงประสานงานกับฝ่ายปกครองทั้งฝ่ายศาสนจักร และอาณาจักร มีผู้นำชุมชนคณะกรรมการป่าชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลหัวดอน เจ้าของพื้นที่ตำบลหัวดอน อำเภอเมืองใน มีนายเนริทธิ์ ไชยะชน อธิบดีนายอำเภอเมืองใน ผู้ดูแล เพื่อขอใช้พื้นที่จัดตั้งเป็นเป็นศูนย์พัฒนาคุณธรรม ซึ่งปรากฏว่าได้รับการหนุนเสริมจากทุกฝ่ายด้วยดี มีการทำบันทึกเป็นเอกสาร เห็นชอบให้ใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชุมชนรอบนอกบางส่วนนอกจากพื้นที่ ส่วนบุคคลดังกล่าว ในการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมของจังหวัดอุบลราชธานี ขึ้น โดยใช้ชื่อศูนย์ว่า **ศูนย์พัฒนาคุณธรรม**

เนื่องจากศูนย์แห่งนี้ติดกับป่าดงใหญ่วังอ้อ เป็นที่รู้จักกันโดยแพร่หลายและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ที่สำคัญของชุมชนจึงให้มีคำว่า **ป่าดงใหญ่วังอ้อ** ต่อท้าย กลายเป็นชื่อเต็มว่า

„ ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ „ มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ

1) เพื่อเป็นศูนย์ฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม พระภิกษุ สามเณร ข้าราชการ พนักงานบริษัท เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

2) เพื่อเป็นสถานที่รองรับ โครงการ บ้านเปลี่ยนวิถี ให้การบำบัดรักษาฟื้นฟูจิตใจผู้ติดยาเสพติด ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดใกล้เคียง ในเขตอีสานล่าง

3) เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ฝึกออาชีพ ให้แก่ชุมชน

4) เพื่ออนุรักษ์เขตพื้นที่ป่า และสัตว์ป่าในเขตอนุรักษ์ 1,810 ไร่

5) เพื่อให้เป็นศูนย์ต้นแบบที่ทำงานด้านสังคมแบบบูรณาการ

6) เพื่อให้เป็นโพรเซียมมหาวิทยาลัย หมายถึงแนวทางในการฟื้นฟูหมู่บ้าน ชุมชน สังคม

ดังนั้น จึงได้เลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาทางด้านจิตใจได้เป็นอย่างดี คือมีป่าไม้ แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ซึ่งในที่สุดได้เลือกเอาพื้นที่รอบป่าชุมชนวังอ้อ ด้านทิศตะวันตก โดยเป็นพื้นที่ของชาวบ้านที่มีเอกสารสิทธิ์เป็นส่วนใหญ่ ได้ถวายให้สร้างศูนย์ฝึกอบรม และได้ขอใช้พื้นที่รอบนอกเขตป่าอนุรักษ์จำนวนหนึ่ง ใช้ในการฝึกอชีพแก่ชุมชน หลังจากนั้นก็ได้ประชุมชาวบ้านชี้แจงวัตถุประสงค์และอุดมการณ์ เชิญชวนแกนนำชุมชน เพื่อมาร่วมแรง ร่วมใจ สร้างพระ สร้างคน สร้างเยาวชน ของชาติ สร้างศาสนทายาทของพระพุทธศาสนา

บริหารจัดการ พัฒนาเชิงอนุรักษ์ เชื่อมโยงกับกับป่าชุมชน กับชาวบ้าน กับโรงเรียน (บ ว ร) เช่น เมื่อมีคณะบุคคลมาเข้ารับการฝึกอบรมก็จะมีความร่วมมือกับ ครูอาจารย์ ก็จะนำนักเรียน โรงเรียนบ้านวังอ้อ มาทำความสะอาด ศูนย์ก็มีสวัสดิการให้ตามสมควรแต่ละรุ่น เจ้าหน้าที่ป่าชุมชนก็มาจัดเตรียมอาคารสถานที่ รักษาความปลอดภัย ศูนย์ก็มีสวัสดิการให้ตามสมควรแต่ละรุ่น กลุ่มแม่บ้านก็มาจัดหาข้าวปลาอาหารบริการผู้เข้ารับการอบรมศูนย์ก็มีสวัสดิการให้ตามสมควรแต่ละรุ่น เมื่อผู้เข้ารับการอบรมต้องการไปศึกษา เรียนรู้ ฐานป่าชุมชน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ก็จัดเจ้าหน้าที่ป่าชุมชนนำพาศึกษา เรียนรู้ ฐาน และเป็นวิทยากรให้ความรู้ ศูนย์ก็มีสวัสดิการให้ตามสมควรแต่ละรุ่นแต่ละฐานเรียนรู้ ไม่มีการรับเหมา แต่เป็นไปแบบพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกันและกัน

ภาพที่ 4 ป้ายบอกเส้นทางสู่ศูนย์พัฒนาธรรมป่าดงใหญ่ และสภาพภายนอกของป่าชุมชนดงใหญ่

บริเวณชายป่าชุมชนด้านทิศตะวันตกเป็นพื้นที่ป่าละเมาะ ซึ่งมีชาวบ้านครองครองอยู่ แต่มิได้ทำประโยชน์อะไร จำนวนประมาณ 18 ไร่ และเป็นพื้นที่ราบลาดเอียงลงมาติดกับลำน้ำเซบาย ซึ่งต่อมาเจ้าของพื้นที่บริเวณดังกล่าวได้บริจาคให้เป็นที่ตั้งของศูนย์รวมพื้นที่ 16 ไร่

ภาพที่ 5 แผนผังการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าชุมชนและสถานที่ตั้งศูนย์ฝึกอบรม

ภาพที่ 6 โครงการหมู่บ้านเปลี่ยนวิถีกินคนดีสู่สังคม

ภาพที่ 7 สภาพของป่าชุมชน

ชุมชนวังอ้อ-วังถ้ำ เป็นชุมชนชนบทที่มีความเป็นอยู่แบบวิถีพุทธ คือ อยู่แบบเรียบง่าย พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เอื้ออาทรต่อกัน และพึ่งพาตนเองได้ มีความเชื่อและศรัทธาในพุทธศาสนา รักความสงบ ความยุติธรรม มุ่งมั่นในความดี มีความศรัทธาและยอมรับนับถือในความดี และผู้กระทำความดี มีความขยันหมั่นเพียรในการทำมาหาเลี้ยงชีพ มีความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งเห็นได้จากการร่วมมือร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่วนรวม มีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย เช่น การทอผ้า การจักสาน การเล่นกลองยาว จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในระดับท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็มีการประสานร่วมมือกันเป็นอย่างดีระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ในการหนุนเสริมและขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งสภาพดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญยิ่งที่ส่งผลต่อการเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และประสบความสำเร็จของศูนย์ในปัจจุบัน

ทุกสรรพสิ่งย่อมตกอยู่ในกฎไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

ป่าชุมชนวังอ้อ-วังถ้ำ ได้ผ่านพลิกฟื้นจากสภาพเสื่อมโทรม จนถึงเป็นป่าที่สมบูรณ์ จนได้น้อมถวายสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ จนได้รับพระราชทานธงพิทักษ์ป่า เพื่อรักษาชีวิต จากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ (ธงฟ้าพิทักษ์ป่า) ในปี พ.ศ. 2541

ในอนาคตข้างหน้าอาจจะกลับไปสู่สภาพที่เสื่อมโทรมมากกว่าเดิมก็ได้ถ้าไม่มีการบริหารจัดการให้ดี